

STŘEDOŠKOLSKÁ ODBORNÁ ČINNOST

Obor č. 7: Zemědělství, potravinářství, lesní a vodní hospodářství

Chov australského ptactva a jeho mezidruhová tolerance, konkurence a spolupráce

**Jan Kopecký
Středočeský kraj**

Hostivice 2024

STŘEDOŠKOLSKÁ ODBORNÁ ČINNOST

Obor č. 7: Zemědělství, potravinářství, lesní a vodní hospodářství

Chov australského ptactva a jeho mezidruhová tolerance, konkurence a spolupráce

Australian bird breeding and its interspecific tolerance, competition and cooperation

Autoři: Jan Kopecký

Škola: Gymnázium Hostivice, Komenského 141, 253 01 Hostivice

Kraj: Středočeský

Konzultant: Mgr. Ondřej Belfín, Mgr. Ing. Vojtěch Veverka, Mgr. Tereza Sládková, Pavel Tomeš

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou práci SOČ vypracoval/a samostatně a použil/a jsem pouze prameny a literaturu uvedené v seznamu bibliografických záznamů.

Prohlašuji, že tištěná verze a elektronická verze soutěžní práce SOČ jsou shodné.

Nemám závažný důvod proti zpřístupnění této práce v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších předpisů.

V Hostivici dne 20. 3. 2024

Poděkování

Zde bych rád poděkoval vedoucímu mé práce Mgr. Ondřeji Belfinovi, za cenné připomínky, rady a komentáře, dále mému učiteli Mgr. Ing. Vojtěchu Veverkovi, Pavlu Tomešovi a Mgr. Tereze Sládkové v oblasti chovu astrildů a papoušků.

Anotace

Zvířata mezi sebou občas soupeří, ale také se tolerují a v některých případech dokonce podporují. Tato práce je zaměřena na chov australského ptactva a jeho chování mezi jednotlivými druhy v uměle vytvořených situacích během doby hnízdění. Jako aktivní chovatel astrildů a australských papoušků jsem se rozhodl vytvořit práci, která by mohla být pomůckou pro začínající chovatele, jak v rovině teoretické, tak i praktické a pro své pozorování zvolil svůj chov. V teoretické části jsem se nejprve zaměřil na samotný chov, jeho historii, porovnání klecového a voliérového chovu a na jednotlivé druhy astrildů, holoubků a papoušků. Pro část praktickou jsem vybral čtyři situace, které mohou v chovu nastat, a na základě pozorování otestoval své hypotézy. Výsledky mé práce ukazují, že některé poznatky o chovu papoušků nemusí být vždy pravidlem a mohou tak pomoci vyvarovat se určitým chybám či zkvalitnit chov.

Klíčová slova

Austrálie, chovatelství, voliéra, pokus, vztah

Annotation

Animals sometimes compete with each other, but they also tolerate and in some cases even support each other. This work is focused on the breeding of Australian birds and their behavior between individual species in artificially created situations in the breeding season. As an active breeder of astrilds and Australian parrots, I decided to create a work that could be useful for beginning breeders, both theoretically and practically, so I chose my stud for the observations. In the theoretical part, I first focus on breeding itself, its history, a comparison of cage and aviary breeding and on individual species of astrilds, pigeons and parrots. For the practical part, I created four situations that can set in breeding and tested my hypotheses based on observations. The results of the work show that some knowledge about parrot breeding does not always have to be the rule and can thus help to avoid certain mistakes or improve the quality of breeding.

Keywords

Australia, breeding, aviary, experiment, relation

Obsah

Úvod.....	7
1 Chov australského ptactva	8
1.1 Papoušci	8
1.2 Historie chovu exotického ptactva.....	9
1.3 Historie chovu exotického ptactva v ČR	9
1.4 Výběr správného druhu	10
1.5 Ubikace	11
1.5.1 Chov v klecích	11
1.5.2 Chov ve voliérách	12
1.6 Potrava	14
1.7 Budky a hnízdění	15
2 Portréty chovaných druhů.....	17
2.1 Drobní exoti	17
2.1.1 Zebříčka pestrá (<i>Taeniopygia castanotis</i>).....	17
2.1.2 Holoubek diamantový (<i>Geopelia cuneata</i>).....	17
2.1.3 Hýl mexický (<i>Haemorrhous mexicanus</i>)	18
2.2 Australští papoušci	19
2.2.1 Andulka vlnkovaná (<i>Melopsittacus undulatus</i>)	19
2.2.2 Korela chocholátá (<i>Nymphicus hollandicus</i>)	19
3 Praktická část	20
3.1 Část A – Budky a hnízdění.....	20
3.2 Část B – Klec nebo voliéra.....	24
3.3 Část C – Život ve smíšené voliére.....	25
3.4 Část D – Změna ubikace	28
Závěr	30
Použitá literatura	31
Seznam obrázků a tabulek.....	32

ÚVOD

Chov cizokrajného ptactva je nejen zálibou, neboť dává člověku zajímavou volnočasovou náplň, ale také zájmovou činností, ve které může chovatel neustále prohlubovat své vědomosti. [10] Nebýt objevení Austrálie, počty druhů chovaných v našich podmínkách by byly rozhodně menší. Stačí si položit jednoduchou otázku, kolik z vás mělo nebo má doma andulku vlnkovanou nebo korelu chocholatou.

Dle statistik se chovu papoušků v České republice věnuje kolem sedmi tisíc chovatelů [11], avšak věková hranice začíná kolem čtyřiceti let a chovatelů rychle ubývá, proto si dovoluji říci, že patřím mezi nejmladší chovatele u nás. Impuls k napsání této práce mi dal v roce 2022 můj učitel Mgr. Ing. Vojtěch Veverka. Realizace práce trvala rok a půl a na práci se včetně mě a pana učitele podíleli Mgr. Ondřej Belfín, Mgr. Tereza Sládková a Pavel Tomeš.

Tato práce je zaměřena na chov australského ptactva a jeho vzájemnou konkurenci, toleranci a spolupráci mezi jednotlivými druhy. Jakožto chovatel australského ptactva jsem se rozhodl vytvořit práci, která by mohla být jakýmsi pomocníkem a vzorem, jak v teoretické, tak v praktické části, pro všechny začínající chovatele nebo kohokoliv, kdo by se o tomto tématu chtěl dozvědět více.

V první kapitole nejprve představím řád papoušků a poté se již plně zaměřím na chov papoušků z celkového pohledu. Porovnáám chov klecový a voliérový, jejich výhody i nevýhody, zaměřím se na ubikaci, potravu a v neposlední řadě i na výběr správného druhu a budek. V druhé kapitole se zaměřuji pouze na portréty jednotlivých druhů použitých v praktické části. Praktickou část představuje kapitole třetí. Ta je rozdělena do čtyř oddílů (A, B, C a D), představující mnou vytvořené situace, které mohou v chovu nastat a jejichž průběh během pozorování bude potvrzovat nebo vyvracet předem danou hypotézu.

Informace jsem čerpal především z literatury od autorů M. Vašíčka a Z. Vegera, dále z odborných článků, zkušeností chovatelů T. Sládkové a P. Tomeše a vlastních zkušeností. Chovu australského ptactva se hodlám věnovat i nadále, získávat další zkušenosti a rozšiřovat svůj chov o nové exempláře.

1 CHOV AUSTRALSKÉHO PTACTVA

1.1 Papoušci

Za pravlast papoušků je s největší pravděpodobností pokládána severní Austrálie a Nová Guinea. Z těchto dvou oblastí se papoušci rozšířili a vznikly dvě vývojové větve – australská (původní) a jihoamerická, lidově papoušci starého a nového světa. „Z celkového počtu 324 druhů papoušků, které známe dnes, jich polovina připadá na Austrálii a Polynésii s Moluckými ostrovy, více než třetina na Jižní a Střední Ameriku, asi jedna patnáctina na Afriku a jen nepatrně druhů připadá na jižní Asii se Sundskými ostrovy.“ [3]

Řád papoušci (*Psittaciformes*) v dnešní době již lze s přesností zařadit do zoologického systému, tvoří izolovanou skupinu v ptačí říši. Jejich nejbližšími příbuznými jsou pěvci (*Passeriformes*), se kterými tvoří skupinu *Psittacopasserae* a sokoli (*Falconiformes*). [12] Názory odborníků a odborných publikací se v této oblasti různí. [3]

Tabulka 1: Nejnovější taxonomické rozřazení papoušků

Řád:	Čeleď:	Podčeleď:
Papoušci (<i>Psittaciformes</i>)	Papouškovití (<i>Psittacidae</i>)	Papoušci (<i>Psittacinae</i>)
		Neotropičtí papoušci (<i>Arinae</i>)
	Kakaduovití (<i>Cacatuidae</i>)	Kakaduové (<i>Cacatuinae</i>)
		Korela (<i>Nymphicus</i>)
	Kakapovití (<i>Strigopidae</i>)	
	Nestorovití (<i>Nestoridae</i>)	
	Alexandrovití (<i>Psittaculidae</i>)	Agapornithinae
		Loriinae
		Platycercinae
		Psittacellinae
		Psittaculinae
	Psittichasiidae	

Taxonomie, kterou ve svých knihách uvádí naši bývalí přední chovatelé a odborníci na australské ptactvo M. Vašíček a R. Vít, je minulostí. M. Vašíček vychází z moderní soustavy papoušků světa od J. M. Forshawa (spolu s J. Gouldem jednoho z nejvýznamnějších ornitologů). Nepochybně se i současná taxonomie bude i nadále měnit, stále se vedou diskuze například ohledně zařazení rozel či korel chocholatých. [13;14]

1.2 Historie chovu australského ptactva

Chovu ptactva se člověk věnuje již téměř 4000 let, kdy první zmínky pochází ze starověkého Egypta. [5] Pokud bychom se však zaměřili na chov exotického ptactva, na jeho počátku by stálo objevení Ameriky v roce 1492. Papoušci Nového světa, jak se jinak přezdívá jihoamerickým papouškům, se do Evropy začali dovážet v roce 1514 v podobě několika desítek jedinců určených pro šlechtické dvory. [6]

„Již v roce 1800 kapitán Mathew Flinders nazval Austrálii *Terra psittacorum* (tedy Země opeřenců).“ [2] Dovozy do Evropy na sebe nenechaly dlouho čekat. Prvním australským papouškem dovezeným do Evropy byla andulka vlnkovaná (*Melopsittacus undulatus*) a to v roce 1840. A byla to právě zmíněná andulka, která způsobila v Evropě chovatelské pozdvižení. Jméno, jež s chovem andulky v Evropě souvisí nejvíce, je rozhodně John Gould (1804 – 1881), britský cestovatel, ornitolog a zoolog, který mezi lety 1840 – 1848 vydal dílo s názvem *The Birds of Australia*. [2]

Po andulce následovaly dovozy rozel, korel a větších australských druhů. Nevhodné zacházení s ptáky, kdy během cest byla úmrtnost více než poloviční, mělo za následek rozhodnutí australské vlády o absolutním zákazu vývozu tamějších ptáků. Stalo se tak v roce 1894. [7] Toto rozhodnutí však nemělo žádný velký dopad na stavy v Evropě. Bylo zde již tolik úspěšně množících se druhů, že stavy nijak neklesly, spíše naopak.

Toto rozhodnutí mělo ještě jeden zásadní dopad na to, jak papoušci chovaní v zajetí vypadají dnes. Tímto dopadem je myšlen vznik mutací. Zpočátku se jednalo o jednotky kusů, ale jak se člověk začal mutačnímu šlechtění a chovu věnovat, došlo k takovému prošlechtění, že se jednotlivé barevné mutace ukotvily. Mutace neměly dopad pouze na barevný vzhled zvířete, ale i na jeho stavbu těla a proporce. [2,7] U některých druhů, tak už není možné narazit na „barevně čisté jedince.“ Otázkou tedy je, zda by se chovatelé neměli vrátit k takzvanému „čistému chovu“ nebo dále ptáky křížit a vytvářet mutace nové. [8]

1.3 Historie chovu australského ptactva v ČR

Počátky a rozvoj chovu cizokrajného ptactva sahají na našem území do druhé poloviny 19. století. [2] Dříve se u nás chovali spíše druhy tuzemské a rozhodně menší jako např. čížek lesní (*Spinus spinus*), stehlík obecný (*Carduelis carduelis*). Jako prvního cizokrajného ptáka na našem území chovaný i množící se lze označit kanára. [7]

Andulky se u nás začaly chovat ke konci 19. století. Zájem byl především o jedince s různými barevnými mutacemi, které však stály v té době vysoké ceny. [7]

První výstavy a spolky začaly vznikat rovněž v druhé polovině 19. století. „Organizoval se Český spolek pro ochranu ptactva v Praze, který začal v roce 1881 vydávat i svůj odborný časopis.“ [2] Rozmach klubů začíná až po první světové válce a to konkrétně v roce 1930 a vznikem Klubu pěstitelů exotického ptactva v Praze (KPEP). [2,7] Jeho spoluzakladatelem byl i Zdeněk Veger, v té době jeden z našich nejlepších chovatelů. Vedle Z. Vegera, stojí za zmínku i chovatelé M. Vašíček nebo R. Vít, kteří znovu obnovili chovatelství exotického ptactva na našem území po druhé světové válce.

V dnešní době patří Česká republika k zemím s těmi nejlepšími a nejkvalitnějšími jedinci na světě. Špičkou v Evropě stále zůstává Německo, Anglie a Nizozemí, ve světě je to pak Austrálie.

1.4 Výběr správného druhu

Výběr správného druhu spolu s vhodnou ubikací, potravou a konečně i místem pro hnízdění patří do základů chovu jakéhokoliv druhu ptactva a je tedy předpokladem k úspěšnému hnízdění. Pokud už se tedy rozhodneme, je potřeba postupovat systematicky.

Nejprve bychom si měli položit otázku, zda chcí domácího mazlíčka nebo se budu snažit o chov. Pokud bychom náš výběr zúžili pouze na australské ptactvo, jako mazlíček a společník bude nejlepší volbou andulka vlnkovaná. [8] Jednak disponuje řadou barevných mutací, její chov je velmi jednoduchý a samci dokáží tvořit jednoduché věty. Vedle andulky připadá k výběru i korela chocholatá, kakadu růžový, kakadu žlutolící, z astrildovitých pak například zebříčka pestrá. Astrildovití se však vždy musí chovat minimálně ve dvou jedincích a nemají schopnost ochočení. Velikost klece pak přizpůsobíme velikosti zvířete.

Ať už si pořizují ptactvo jako mazlíčka nebo jedince do chovu, je mojí povinností zjistit si podrobnosti o péči v dostatečném předstihu. Vybírám pak takového jedince, který na první pohled netrpí žádnou zdravotní obtíží. Tím se rozumí malátnost, nelétavost, odmítání potravy, řídký trus. Takového jedince na první pohled poznám celkem jednoduše, straní se kontaktu s ostatními ptáky, nelétá, sedí na jednom místě, je načepýřený, má vyškubané peří a kašovitý trus v okolí řitního otvoru. [6,8]

Výběr správného jedince do chovu je záležitostí složitější. V každém případě hledám „bezvadného“ jedince. Tím se rozumí: „Pták zdravý, silný, dobře vyvinutý, bez hrubých vad, z dobrých rodičů, kteří nejsou nositeli dědičných vloh pro některá onemocnění (např. francouzské pelichání) a ze zdravého hygienického prostředí.“ [7] Nejlepší volbou jsou pak mláďata z prvního hnízda. [7]

Každý začínající chovatel by pak měl začínat s těmi nejjednoduššími druhy. Tím se rozumí andulka vlnkovaná nebo korela chocholatá (*Nymphicus hollandicus*) a teprve po úspěšných

odchovech by měl přemýšlet o chovu rozel a neofém, přes které se dostane k druhům větším jako je například papoušek královský (*Alisterus scapularis*) nebo papoušek kouřový (*Polytelis anthopeplus*). [6] V případě astrildů se za absolutní základ považují zebříčky pestré (*Taeniopygia castanotis*) nebo chůvičky japonské (*Lonchura striata domestica*).

Obrázek 1: Jedinec postižený francouzským pelicháním¹

1.5 Ubikace [6]

Papoušky lze chovat v klecích nebo voliérách a to buď exteriérních nebo interiérních. Každý chovatel by pak měl zvážit typ ubikace a to podle počtu a velikosti chovaných druhů. Zároveň má každý druh speciální požadavky na rozměry a některé druhy nelze úspěšně chovat v klecovém chovu.

Zvolení správného typu ubikace je pak jedním z předpokladů pro úspěšné hnízdění a pro psychické zdraví papoušků.

1.5.1 Chov v klecích

Pro klecový chov se spíše rozhodne chovatel, který má papouška jako domácího mazlíčka nebo chovatel specializující se na chov astrildů a holoubků, lidově řečeno „drobotě.“

Z papoušků jsou jedinými vhodnými druhy andulka vlnkovaná (min. rozměry pro jeden pár 60×40×40, pro dva páry min. 100×40×40) nebo korela chocholatá (min. rozměry 100×100×100). Lepších výsledků samozřejmě dosáhneme ve větší kleci a při chovu pouze jednoho páru jednoho druhu. [7] Nutno však dodat, že ptáci chovaní takovýmto způsobem nejsou zdaleka tak dobrými letci, jejich barvy bývají vybledlejší se sivým nádechem a dožívají se nižšího věku. [6,7] To neplatí, pokud chováme jednoho jedince jako domácího mazlíčka.

¹ Francouzské pelichání, jedná se o nakažlivé onemocnění, kdy mláďatům vypadají poslední křídelní letky, nejsou tedy schopna letu. Pokud se tak stane, nenecháme pár znovu společně zahnízdít

Z astrildů lze všechny druhy označit jako vhodné, pokud však zachováme pravidlo, že na jednu klec připadá jeden pár jednoho druhu. [5]

Nutností je také častější čištění dna klece než v případě voliér. Dno by mělo být ideálně vysouvací pro usnadnění čištění. Na dno klademe vždy nový papír nebo čistý říční písek. [7] Umístění klece je rovněž velmi důležité. Klec nikdy neumístujeme na přímé slunce, do kuchyně z důvodu jedovatých výparů z pánví. Nejvhodnější je vyvýšené místo, kam dopadá ranní slunce (tedy strana východní) a přes den je polostín. [9]

1.5.2 Chov ve voliérách [6]

Voliéra představuje pro papoušky větší prostor k životu a je tedy více vhodná pro jejich chov. Rozhodneme-li se vybudovat voliéra, musíme zvážit řadu okolností a povinností s tím spojených.

Chov ve vnitřní voliére bývá často komplikovanějším, zvláště bude-li voliéra v bytě. Majitel musí vybrat protihlukový materiál a jím vybavit celou místnost, místo běžných oken použít eurookna a pletivo klást před ně, aby se ptáci nezranili rychlým nárazem. Ideální podlahou je linoleum, absorbuje hluk a snadno se omývá. Podle chovaného druhu se ptákům musí také přisvěcet a přitápět.

Chov v zahradních voliérách je tou nejlepší volbou, jak pro chovatele, tak pro ptactvo. Konstrukce může být buď kovová či dřevěná, pletivo záleží na velikosti chovaných druhů. Menším druhům stačí průměr od 0.8 do 1 mm, větším od 1.2 mm a více. Tvar může být čtyřhranný nebo šestihranný. Většina australského ptactva má tu výhodu, že nepotřebuje zimní zálet jako jihoamerické a africké druhy. Avšak ptáci jsou velmi citliví na průvan, voliéra by měla být ze dvou stran krytá a vybavena tzv. závětrím (východ a jih - strana otevřená, západ a sever - strana krytá).

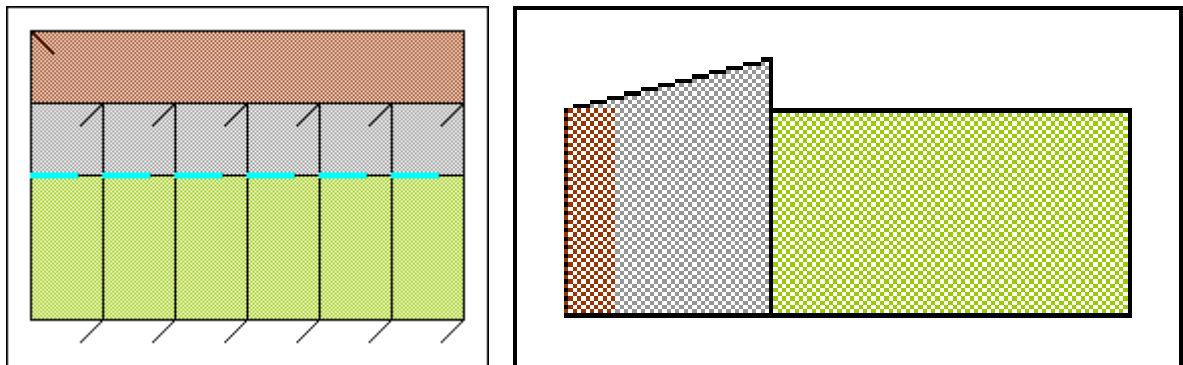
Voliéry vybavíme větvemi a to tak, aby ji pták neobjal prsty celou. V zimě by pak docházelo k omrzlinám, protože by nohy neschoval do prachového peří. K tomu by se mu rychle vytvořily na nohou mozoly. Vhodnými dřevinami jsou všechny ovocné stromy a nejlépe ještě s pupeny a mladými listy. Ptáci si o kůru brousí zobák a z pupenů získávají potřebné vitamíny. Naopak nevhodnými dřevinami jsou tis, jalovec, jasan nebo topol.

Dno voliéry můžeme osázet množstvím stromů nebo keřů, je však velmi pravděpodobné, že je papoušci zlikvidují. To stejné platí o trávě na dně voliéry. Mnohem praktičtější je voliéra vybavit řadou větví různého tvaru i velikosti, dřevěnými hračkami nebo zavěšenými kokosy s vydlabaným vnitřkem. Dno venkovní voliéry je nutné podbetovat a to z důvodu zabránění vniku myši a lasiček. Na beton přijde vrstva hrubého šterku a na něj zahradní zem. [7] V případě stropu a střechy máme více možností. Ptáky motivuje k hnízdění sluneční světlo a teplo. Podle konstrukce se tedy rozhodneme, zda použijeme střešní krytinu, průhledné plastové desky nebo pouze pletivo. Při použití pletiva musíme mít na paměti, že alespoň jedna třetina musí zůstat pod střešou, aby se ptáci měli kam schovat.

Pokud dodržujeme všechna hygienická pravidla, pravidelně čistíme dno ubikace, čistíme misky, měníme vodu, odčervujeme chované jedince, snižujeme pravděpodobnost vzniku nějaké z nemocí a infekcí. Mezi ty nejběžnější patří infekce ze zkaženého krmení, škrkavky nebo kožní parazité. V poslední době také přibývá případů psitakózy, tedy papouščí nemoci. Jedná se o typ zoonózy, způsobenou bakterií *Chlamydophila psittaci*, která podléhá ohlašovací povinnosti. U ptáků se projevuje apatií, vytrhaným peří, vodnatým průjmem. V tomto stádiu nastává úhyn do tří týdnů. Nemoc se může přenést i na člověka, kdy se projevuje jako chřipka se silnými bolestmi kloubů a horečkou. [8]

Obrázek 2: Chovatelské zařízení pro chov větších druhů papoušků

Obrázek 3: Náčrt chovatelského zařízení, pohled shora²

Obrázek 4: Náčrt chovatelského zařízení, pohled ze strany

1.6 Potrava

Potrava je rozhodujícím faktorem v chovu papoušků. Ptáci žijící ve volné přírodě mají silně rozvinutou schopnost rozpoznávat, co je jedlé a co není. U domestikovaných ptáků tato

² Hnědá část – chodba pro obsluhu, šedá část – vnitřní zálet, zelená část – venkovní výlet

schopnost takřka vymizela. [9] K úspěšnému chovu musíme brát v úvahu, že ve volné přírodě se ptákům jídelníček rychle mění a to podle ročního období a období dešťů, jsou takzvanými „potravními generalisty.“ [6]

Zjednodušeně lze rozdělit ptáky na zrnožravé, hmyzožravé a plodožravé. Ptáci zrnožraví jsou v našich chovech zastoupeni nejvíce. [9]

Směs semen pro zrnožravé ptáky se skládá většinou z osmi základních složek: proso (žluté, červené, stříbrné), slunečnice (černá, žíhaná, bílá), oves, lesknice kanárská, lněná semena, semena kardi, niger a semenec [6,8]

Na jaře zrnožravé ptáky motivujeme k hnízdění podáváním naklíčených semen, zeleného krmení (ptačinec žabinec, smetánka lékařská, kokoška – pastuší tobolka, travní semena), čerstvé zeleniny a ovoce. [9] Ptákům takto imitujeme situaci ve volné přírodě po skončení období dešťů, která je pro ně rozhodující pro začátek toku, páření a hnízdění. Při odchovu mladých je nejdůležitější vaječná míchanice (lze koupit sušenou ve zverimexu nebo připravit čerstvou), podávání ovoce a zeleniny, bobulí a čerstvých větví s pupeny. [9] Pokud chovatel podává krmení špatně, krmí nedostatečně nebo překrmuje, mohou ptáci hnízdo opustit, začít hnízdit znovu, nezahnízdit nebo přestanou mláďata krmít. Pozor se musí dávat i na tučná semena jako je slunečnice nebo ořechy. Ta je vhodná podávat ve větším množství po osamostatnění mláďat a po skončení sezóny, tedy před začátkem zimy. [6,9]

Potrava pro hmyzožravé a plodožravé ptáky: univerzální směsi se šťávou z vylisovaných plodů, speciální granule, hmyz živý i sušený (mouční červi, roupice, muší larvy), čerstvá zelenina a ovoce, zelené krmení [9]

Hmyzožraví a plodožraví získávají bílkoviny z hmyzu, v době odchovu mladých je vhodnější podávat hmyz drobnější. [9]

Samozřejmostí je miska s vodou, ta by se měla měnit dvakrát denně, sépiová kost jako zdroj vápníku a ptačí grit pro zpracování potravy ve svalnatém žaludku. [9]

Pro ptáky je extrémně toxické avokádo, hlízy lilku brambor, tis obecný a jedovaté bobule. [9]

Obrázek 5: a) Miska se směsí pro zrnožravé ptáky, miska s vodou, klas senegalského prosa, sépiová kost; b) Suroviny na výrobu čerstvé vaječné míchanice – zelené krmení, vařené vejce, mrkev, strouhanka nebo nastrouhaný piškot

Tabulka 2: Poměr bílkovin a tuku v semenech

	Protein	Tuk
Proso	11 – 14,5 %	3 – 4 %
Lesknice	16 – 19 %	5 %
Oves	16 %	6 %

1.7 Budky a hnízdění

Chovná sezóna většiny australských druhů začíná od konce března a trvat by měla do začátku října. Začátek i konec jsou pouze orientační, záleží na délce zimy a teplotách na začátku jara.

Přípravy by měly být hotové ještě před jejím začátkem. Tím se rozumí příprava ubikace, dostatečné zásoby krmení a složení chovných párů. Pokud bude chov probíhat ve smíšené voliére, musíme rozmyslet i vhodné složení druhů, tak aby nedocházelo k potyčkám a všechny páry mohly v klidu zahnízdít. [9]

Do zastřešené části voliéry nebo do záletu umístíme budky a to tak, aby byly ve stejné výšce. Budek musí být dvojnásobný počet, než je chovných párů, aby nedocházelo k bojům o ta nejlepší místa. [9] Máme na výběr z více typů budek, nejčastěji používáme budky stojaté nebo ležaté, velmi oblíbené jsou budky z přírodního kmene. [7] Jako materiál je nejvhodnější dřevo. Pro kontrolu hnízda, budky vybavíme posuvným stropem nebo kontrolními dvířky u dna budky. [6,8] Na dno budky zvolíme buď vyhloubený důlek, nebo piliny. Častokrát se stane, že samice stelivo vyhází a zahnízdí na holém dnu.

Mezi australskými papoušky je jeden druh naprosto jedinečným způsobem hnízdění. Papoušek žlutoramenný (*Psephotus chrysopterygius*) nevyhledává hnízdní dutiny ve stromech, ale hnízdí v opuštěných termitištích. Samička na vejcích sedí minimálně z důvodu kumulace tepla uvnitř termitiště. [8]

V případě chovu astrildů a holoubků, voliéru vybavíme množstvím hustých větví, nabídneme hnízdní košíky, budky s otevřeným vstupem a dostatek materiálu na stavbu hnízda. [9]

Jakmile ptáky do voliéry vypustíme, nastává okamžitá reakce na budky a spuštění rozmnožovacího pudu.[8] Jako první přichází tok. Ten může být spojen s vyšší agresivitou samců vůči samicím a to z důvodu prvotní neochoty se pářit. [9] Samice většinou svolí k páření až po nalezení vhodného místa k hnízdění. Důležité je také zmínit, že tok probíhá u každého druhu specifickým způsobem. [8] Někteří australští papoušci nasedají hned na první vejce, výsledkem je líhnutí mlád'at v pořadí, v jakém byla vejce snesena. Jiní nasedají až od třetího vejce, včetně astrildů. Holoubci pevně zasednou až po snesení obou dvou vajec. [9] Doba inkubace vajec je také specifická. Pravidlem je, že menší druhy sedí 18-20 dnů, ty větší i 26 dnů. [5]

Na výchově mlád'at se pak podílí oba dva rodiče. V prvních dnech má důležitější roli samička, ta krmí mlád'ata tzv. „šlemem“ vyvrhovaným z volete. [7] Potravu ji z volete nejprve předá samec, ona ho pak předává mlád'atům. Ve voleti dochází ke změknutí potravy a obohacování o důležité složky. [7] Postupně roli začíná více přebírat samec, který se stará o vylétlá mlád'ata, zatímco samice už může sedět na dalším hnízdě. Výchova mlád'at je pro pár velmi náročná, samec je schopen ztratit i čtvrtinu své váhy. Po každém odchovu by pak měl následovat odpočinek.

2 PORTRÉTY CHOVANÝCH DRUHŮ

Následující popis druhů vychází z mých chovatelských zkušeností.

2.1 Drobní exoti

Obrázek 6: a) Samec zebřičky pestré; b) Pár holoubků diamantových; c) Pár hýlů mexických v toku

2.1.1 Zebřička pestrá (*Taeniopygia castanotis*)

Zebřička pestrá je druh vhodný pro úplné začátečníky. Její chov je možný po párech i po skupinkách o minimálním počtu tři párů. Jako ubikace poslouží klec, v případě většího množství kusů je vhodná zahradní voliéra. Pro odchov nabízíme páru budky s polootevřenou čelní stranou a dostatek steliva (sena, suchá tráva, natrhané noviny). Tok začíná v březnu, pár zvládne vyvést 3 až 5 hnízd. Samice nasedá po snesení třetího vejce, pár se v sezení střídá v intervalu dvou hodin. Inkubace trvá 13 i 14 dní. Počet mláďat v jednom hnízdě se pohybuje mezi 2 až 5 kusy. Spolehlivým rozpoznávacím znakem je zpěv a sytý červený zobák samce. U přírodní mutace lze samce rozlišit pomocí výrazných sytě oranžových lící.

2.1.2 Holoubek diamantový (*Geopelia cuneata*)

Holoubek diamantový, nejmenší známý druh holuba na světě, je pro svojí klidnou povahu a nenápadnost vhodným druhem do smíšené voliéry. Holoubky vždy chováme po párech, chov ve skupině není možný, jelikož samci mezi sebou zápasí. Holubi nejsou dobrými staviteli, proto páru nabízíme připravená umělá hnízda. Tok začíná v březnu, pár vyvede až sedm hnízd vždy po dvou mláďatech. Samice nasedá od snesení obou vajec, mláďata se líhnou po dvou týdnech. Rozpoznávacím znakem je vrkání samce a jeho schopnost roztahovat ocasní pera.

2.1.3 Hýl mexický (*Haemorrhous mexicanus*)

Hýlové mexičtí nejsou v evropských chovech příliš známí, avšak jejich popularita rychle stoupá díky snadnému chovu. Umějí velice rychle a obratně létat, proto se doporučuje spíše chov voliérový. Tok začíná už koncem února, samcovi se zvýrazní červené vybarvení na hrudi, břichu a zádech. Chov je možný jedině po párech. Pár si staví hnízdo sám, proto je vhodné voliéru vybavit velkým množstvím hustých větví a nabídnout dostatek steliva. Samice pevně nasedá až po snesení celé snůšky, mláďata se líhnou po 13 až 14 dnech. Většinou hnízdí třikrát, mláďata je v hnízdě od dvou do čtyř.

2.2 Australské ptactvo

Obrázek 7: Pár přírodních andulek

Obrázek 8: V popředí samice korely chocholaté v perlové mutaci, v pozadí samec v mutaci přírodní straka

2.2.1 Andulka vlnkovaná (*Melopsittacus undulatus*)

Andulka vlnkovaná je vůbec nejchovanějším a nejoblíbenějším australským papouškem. V přírodě disponuje typickým zeleným zbarvením. Dnes existuje velké množství mutací. Chov jednotlivce je možný v kleci, pro chov v páru nebo ve skupině se doporučuje voliéra. Tok je nápadný, začíná v březnu. Pro odchov nabízíme budky. Těch musí být vždy dvojnásobný počet, než je chovaných párů. Samice nasedá již od prvního vejce a sedí 18 až 21 dnů, máďata se proto líhnou v pořadí, v jakém byla vejce snášena. Pár zvládne vyvést 2 až 3 hnízda. Počet mláďat v jednom hnízdě se pohybuje mezi třemi až šesti kusy. Spolehlivým rozpoznávacím znakem je modré ozobí samce a béžové až hnědé ozobí samice.

2.2.2 Korela chocholátá (*Nymphicus hollandicus*)

Po andulce je korela druhým nejchovanějším papouškem. U korel je problémem taxonomické zařazení, má znaky jak papoušků ploskoocasých, tak znaky kakaduů.[2] Je ideálním papouškem do voliéry, chov jednotlivce je možný i v kleci. Páry jsou si věrné, chov je možný ve skupině, a to i ve smíšené voliéře s jinými druhy. Pro odchov nabízíme budky, nejlépe stojaté s vnitřním žebříkem. Tok začíná v březnu, samice nasedá od druhého vejce. Pár se v sezení střídá, přes den sedí samec, v noci samice. Inkubace trvá 18 až 21 dnů. Počet mláďat v hnízdě se pohybuje kolem dvou až pěti. U přírodních mutací se dá pohlaví rozlišit snadno, samec má hlavu žlutou s výraznými červenými lícními skvrnami. Samice má na ocasu dvě žlutá pera s typickým mramorováním. U mutací je jediným spolehlivým klíčem melodický zpěv samce.

3 PRAKTICKÁ ČÁST

Hlavním úkolem této části je aplikace teoretických znalostí o chování papoušků na reálný chov, a tedy dokázat, zda lze při vytváření vlastního chovu postupovat podle všeobecných pravidel. Praktická část se skládá ze čtyř oddílů, které představují čtyři mnou vytvořené situace o chování papoušků, pojmenovaných A, B, C, D, pro Voliéru A (drobní exoti) a Voliéru B (australští papoušci). Jednotlivé situace se pak zaměřují právě na jejich mezidruhovou konkurenci, toleranci a spolupráci.

Metodika při vytváření jednotlivých oddílů:

- 1) NÁZEV A ZAMĚŘENÍ
- 2) HYPOTÉZA
- 3) POSTUP
- 4) POZOROVÁNÍ
- 5) ZÁVĚR

Celý výzkum trval od 19. 3. do 2. 11. v chovné sezóně 2023 v rámci mého chovu.

3.1 A – Budky a hnízdění

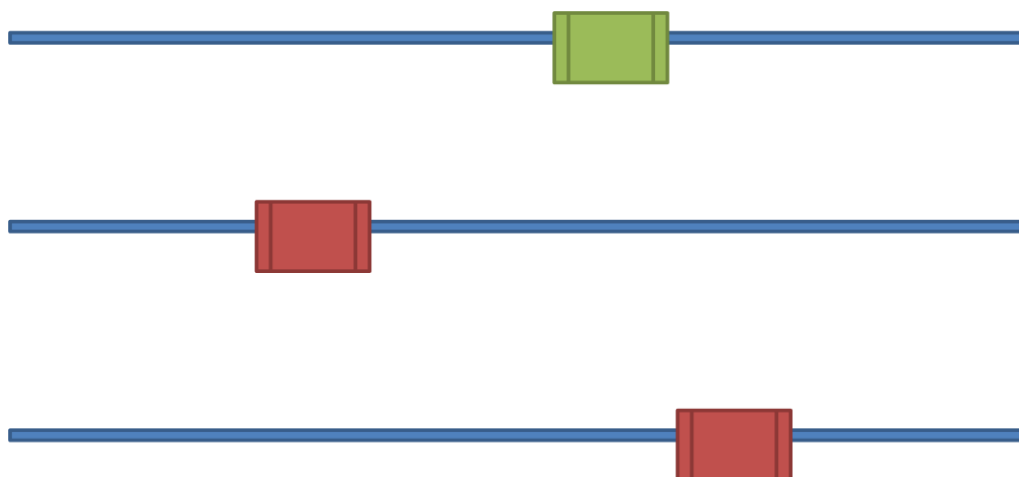
Párům jsem dal na výběr z různých typů budek a rozmístil je do různých výšek i na různé strany voliéry. Budek bylo vždy dvojnásobné množství než párů z důvodu prevence proti zranění.

Voliéra A

Pro výzkum v této oblasti jsem si vybral dva páry zebříček pestrých (*Taeniopygia castanotis*) z důvodu chování při stavbě hnízda. Síla samce, jeho schopnost postavit kvalitní a dobře kryté hnízdo a ubránit jej je totiž pro samici rozhodujícím faktorem při výběru partnera.

HYPOTÉZA:

Nejvýše a nejlépe postavenou budku získá pár se silnějším samcem. Druhý pár buď zahnízdí v jiném, vzdálenějším hnízdě, nebo nezahnízdí vůbec z důvodu agresivity a pronásledování ze strany samce z vítězného páru.

Obrázek 9: Pravděpodobný výsledek pro Voliéru A

POSTUP:

- 1) výběr dvou párů zebřičky pestré
- 2) složení chovných párů: 1. pár: samec: přírodní černoprsý výstavního typu + samice: hnědohřbetá straka černoprsá; 2. pár: samec: bílý sedlatý + samice: šedá černalící
- 3) rozmístění budek (materiál OSB, typ s polotevřeným vletem) do tří výšek (pater)

POZOROVÁNÍ:

19. 3. 2023 – 1. 5. 2023

Průběh probíhá od začátku přesně dle očekávání. Oba dva páry se snaží zahnížit v nejvyšší řadě, kde je od začátku vidět dominance páru 1. Samec z tohoto páru je celkově dominantnější, nenechá pár 2 zahnížit na stejné úrovni, což se projevuje pronásledováním a vyhazováním steliva z budky páru 2. Pár 2 se následně přesouvá do nižšího patra, kde se jim však také nedaří úspěšně zahnížit.

ZÁVĚR

Hypotéza potvrzena. Úspěšně zahnízil pouze pár 1 a to v nejvyšším patře. Pár 2 byl neúspěšný i v nižším patře, vejce byla neoplozená, rodiče nesešli soustředěně a často budku opouštěli, pravděpodobně ze stresu z páru 1. Řešením by mohlo být přidání dalšího páru, jelikož obecně platí, že zebřičky se chovají po lichých počtech párů.

Voliéra B

V druhé voliéře jsem si pro pokus vybral 3 páry andulky vlnkované (*Melopsittacus undulatus*). Tento druh je v přírodě známý svou rozmnožovací strategií. Celá hejna hnízdí v eukalyptových stromech, častokrát několik stovek párů i v jednom stromě. Mezi samci

probíhá boj o samice, mezi samicemi pak boj o nejlépe postavenou hnízdní dutinu. Taková hnízdní dutina by měla být položena co nejvýše nad zemí, aby byla co nejlépe chráněna před útoky predátorů ze země.

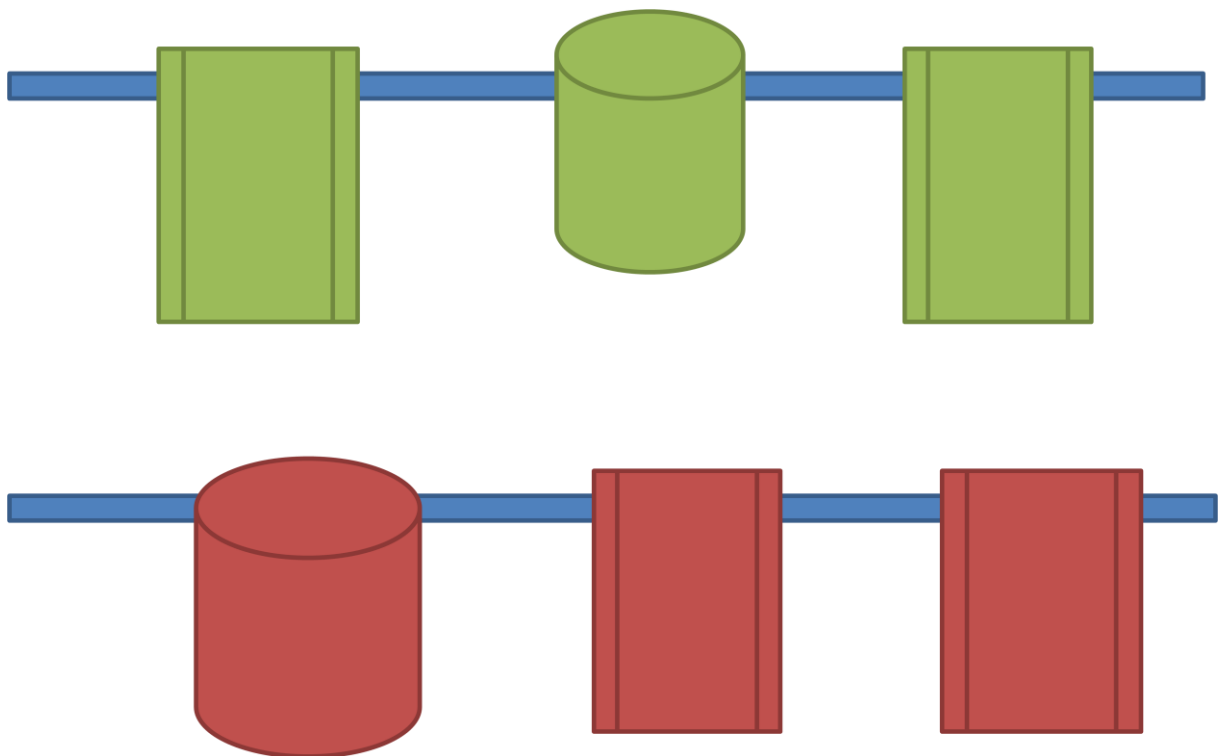
Korely chocholaté (*Nymphicus hollandicus*) hnízdí v přírodě v podobné oblasti jako andulky. Průběh hnízdění není podobný tomu andulčímu. Od hejna se postupně oddělí malé hnízdní skupiny několika párů, které obsazují stromy poblíž vodních zdrojů. Páry jsou již sestavené, samci mezi sebou tolik nesoupeří.

Jelikož jsou tyto skupiny sestavené ze stejného druhu, nabízí se otázka, zdali se bude samostatný pár korel chovat vedle hnízdicích andulek asociálně nebo bude chtít hnízdit s nimi.

HYPOTÉZA:

Andulky postupně obsadí budky v nejvyšší řadě. Během vybírání budek budou mezi samice probíhat souboje a je možné, že některý z párů bude vyhnán do spodní řady.

V případě páru korel předpokládám výběr budky samostatné (mimo andulčí budky) pro větší klid během hnízdění.

Obrázek 10: Pravděpodobný výsledek pro Voliéru B

POSTUP:

- 1) výběr 3 párů andulek vlnkovaných a 1 páru korel chocholatých
- 2) složení chovných párů – andulky

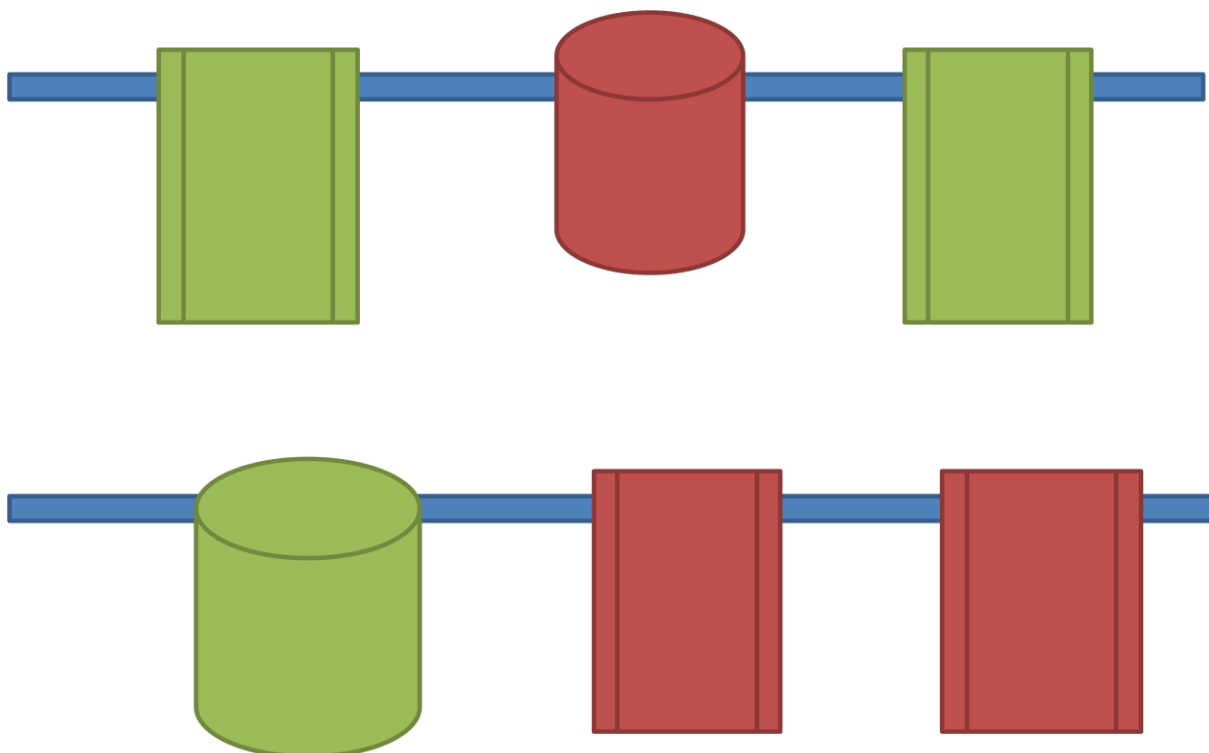
- Pár A: samec: modrý přírodní polovýstavního typu + samice: fialová perlová
 - Pár B: samec: duhová tyrkysová šedokřídla žl. opalin + samice: duhová světle zelená skořicová žl. opalin
 - Pár C: samec: modrý perlový polovýstavního typu + samice: světle modrá skořicová
- 3) složení chovných párů – korely
samec: přírodní straka skořicová + samice: perlová
 - 4) andulky: rozmístění různých typů budek (typ kmenová, typ stojatá materiál OSB) do dvou různých výšek (pater) na východní straně
 - 5) korely: rozmístění dvou stojatých budek materiál OSB – jedna na východní straně (vedle andulčích) a druhá na jižní straně (samostatně)

POZOROVÁNÍ:

19. 3. 2023 – 5. 4. 2023

Ihned od vypuštění všech jedinců do voliéry probíhá boj o budky. Všechny páry andulek mají zájem o budky v horní řadě (zleva: stojatá mat. OSB široké dno, kmenová menší, stojatá mat. OSB normal). Nejdominantnější se zdá být samice z páru A, obsazuje stojatou budku mat. OSB. O kmenovou budku vedle má zájem samice z páru B, následuje však pronásledování ze strany páru A, pár B se přesouvá do spodní řady (zleva: kmenová větší, stojatá mat. OSB, stojatá mat. OSB) a vybírá si největší kmenovou budku. Pár C jeví rovněž zájem o kmenovou budku vedle budky páru A, následuje však stejný průběh. Pár C zůstává v horní řadě, přesouvá se na krajní pravou budku typu stojatá mat. OSB.

Korely od začátku nejeví o samostatnou budku na jižní straně zájem. Snaží se nahlížet i do andulčích budek, do kterých nemohou vlézt. Vybírají si budku na východní straně.

Obrázek 11: Skutečný výsledek pro Voliéru B

ZÁVĚR:

V případě andulek vlnkovaných byla hypotéza potvrzena. Pár A nenechal zahnízdit pár B na stejné úrovni, v důsledku čehož se pár B přesouvá do nižšího patra, kde obsazuje největší kmenovou budku. Z toho tedy vyplývá, že pár, kterému není umožněno zahnízdit ve výše postavených budkách/hnízdních dutinách, se bude při výběru rozhodovat podle dalších faktorů, jako jsou vzhled a velikost. Pár C chce nejprve obsadit budku páru A nebo vedlejší kmenovou budku. Pár A jej však vyhání na vzdálenější budku (typ stojatá materiál OSB s menším dnem).

V případě korel chocholatých se hypotéza nepotvrdila a závěr je celkem překvapivý. Korely nejeví o samostatnou budku zájem a zahnízdí společně s andulkami, tedy dají přednost hnízdění v hejnu.

3.2 B – Klec nebo voliéra

Hnízdění v hejnu má tu výhodu, že se ptáci motivují, ba někdy i spolupracují. V případě chovu astrildů je upřednostňován chov klecový. Chovatelé mu dávají přednost z několika důvodů. Zaprvé, mají jistotu, že se jim spojí takoví dva jedinci, které vybrali do páru. Zadruhé, ptáci nejsou stresováni jiným párem a zatřetí, chovatel má lepší možnost včas zasáhnout, pokud by se během hnízdění něco pokazilo.

V rámci tohoto pokusu chci porovnat, jaký typ je pro chov astrildů vhodnější.

Pokus se odehrával pouze ve voliére V-A.

Voliéra A

Hlavním cílem pokusu je srovnání klecového a voliérového způsobu chovu. Zebříčka pestrá (*Taeniopygia castanotis*) není náročná na rozměry ubikace a rozmnoží se téměř za jakýchkoliv podmínek, proto je vhodným druhem právě na tento pokus.

HYPOTÉZA:

Pár chovaný v kleci bude úspěšnější, jelikož si nebude konkurovat s jiným párem.

POSTUP:

- 1) Pokus na dvou párech zebříčky pestré
- 2) Složení chovných párů - 1. pár: samec: přírodní černoprsý výstavního typu + samice: hnědohřbetá straka černoprsá; 2. pár: samec: bílý sedlatý + samice: šedá černolící
- 3) Příprava chovných zařízení. Pro odchov v kleci byla použita odchovná část voliéry o rozměrech $1,5 \times 1 \times 1$ m
- 4) Od května do června: v kleci pár 2
- 5) Od června do července: v kleci pár 1

POZOROVÁNÍ:

1. 5. 2023 – 13. 7. 2023

Pozorování dopadlo pro oba páry stejně. Páry v kleci nejeví zájem o předloženou budku, jsou nervózní a snaží se dostat zpět do prostoru voliéry.

ZÁVĚR:

Hypotéza nebyla potvrzena. Tato skutečnost byla zapříčiněna tím, že odchovná část sloužící jako klec, byla součástí voliéry. Ptáci chováni v kleci byli stresováni omezeným prostorem, o hnízdění se nepokusil ani jeden z párů. Ostatní změny v chování, například agrese mezi samcem a samicí, apatie či úbytek na hmotnosti, nebyly pozorovány.

3.3 C – Život ve smíšené voliéře

Jako chovatel upřednostňuji chov společný, jiným slovem smíšený. Mezi jednotlivými druhy vznikají vazby, často i spolupracují a chovatel má tak možnost nahlédnout, jak asi vypadá život těchto druhů v přírodě.

Konkurence i tolerance jsou nejlépe vidět v době hnízdění a páření. Na ptáky působí rozmnožovací pudy a druhy, které by se za normálních podmínek nepotkaly, hnízdí na společných stanovištích.

V přírodě hnízdí v blízkosti pouze takové druhy, které si vzájemně nekonkurují. I přesto, některé druhy ve svém teritoriu nesnesou jiný druh, dochází ke vzájemným potyčkám, které mohou vyústit v usmrcení mláďat i dospělců.

Tento typ pokusu je specifický právě v tom, že probíhá na celé různorodé hnízdní skupině a je bez hypotézy, jde tedy pouze o sledování. Cílem pokusu je ukázat, jaké druhy jsou vhodné do voliéry smíšené a jaké druhy je vhodnější chovat separovaně nebo ve stejnorodé skupině.

Voliéra A

Složení hnízdní skupiny: zebříčka pestrá (*Taeniopygia castanotis*) (2 páry), hýl mexický (*Haemorrhous mexicanus*) (1 pár), holoubek diamantový (*Geopelia cuneata*) (1 pár)

Velikost voliéry: 8 m³

POSTUP:

- 1) Pozorování probíhalo každý den po dobu 10 až 15 minut.
- 2) Celý pokus trval od začátku sezóny až do jejího konce a zazimování.
- 3) V průběhu sledování proběhly pokusy A – Budky a hnízdění, B – Klec nebo voliéra a D – Změna ubikace
- 4) Pozorování je zapisováno jako „druh – druh“

POZOROVÁNÍ:

19. 3. 2023 – 9. 10. 2023

zebříčka – zebříčka: Velice rychle obsazují všechny budky s polootevřeným vletem a vystylají je připraveným materiálem. Silnější pár vytlačuje ten slabší a nenechá jej úspěšně zahnízdit po celou dobu (viz. A – Budky a hnízdění).

zebříčka – hýl: První hnízdo hýlů bylo vyvedeno úspěšně a hnízdění neproběhlo bez větších komplikací. Další dvě hnízda však byla zničena zebříčkami, hlavně zvědavými mláďaty vítězného páru. O čtvrté hnízdo se pár hýlů nepokusil.

zebříčka – holoubek: V průběhu celého pokusu vyvedli holoubci celkem pět hnízd vždy po dvou mláďatech. Mláďata holoubků byla po celou dobu šubána chovnými zebříčkami a poté i jejich mláďaty. Dospělci používali prachové peří holubích mláďat ke stavbě hnízd, jejich potomci peří požírali. Chovný pár holoubků svá mláďata nebránil. Samec holoubka však napadá mladé zebříčky.

Obrázek 12: Důsledek napadání mladých holoubat dospělými zebříčkami

hýl – holoubek: Oba druhy si sebe navzájem nevšímají. Obdobně jako u zebříček, jsou mláďata hýlů napadána samcem holoubka.

ZÁVĚR:

Nejproblematictější se jeví společný chov zebříček s holoubky. Naopak ideální se zdá být vztah mezi holoubkem a hýlem. Pro chov ve smíšené voliére lze s jistotou doporučit holoubky a hýly. Zebříčky budou vhodnější pro separovaný chov po párech nebo ve skupině stejného druhu.

Voliéra B

Složení hnízdní skupiny: andulka vlnkovaná (*Melopsittacus undulatus*) (3 páry), korela chocholatá (*Nymphicus hollandicus*) (1 pár)

Velikost voliéry: 24 m³

POSTUP:

- 1) Pozorování probíhalo každý den po dobu 10 až 15 minut.
- 2) Celý pokus trval od začátku sezóny až do jejího konce a zazimování.
- 3) V průběhu sledování proběhly pokusy A – Budky a hnízdění, B – Klec nebo voliéra a D – Změna ubikace
- 4) Pozorování je zapisováno jako „druh – druh“

POZOROVÁNÍ:

19. 3. 2023 – 9. 10. 2023

andulka – andulka: Samci andulek se vzájemně tolerují u krmení, ke kterému přilétají všichni najednou. Nesnesou však jiného samce v okolí své budky. Způsob obsazování budek je popsán v pokusu A – Budky a hnízdění.

korela – andulka: Ačkoliv je korela mírumilovným druhem, v době hnízdění toto pravidlo neplatí. Agresivita ze strany samce korely se projevuje udržováním jakéhosi teritoria o

velikosti zhruba jednoho metru. Ke krmení se dostává také jako první, netoleruje přítomnost andulčích samců a přestává být plachý i vůči chovateli.

ZÁVĚR:

Ve výsledku lze oba druhy označit za vhodné do smíšené voliéry. Během společného hnízdění nedošlo k usmrcení nebo ke zranění dospělého a ani mláděte.

3.4 D – Změna ubikace

Valná většina druhů zmíněných v předchozích pokusech žije nomádským způsobem života. Pokud jim na některém území zdroje dojdou, celá skupina se jednoduše přesune na bohatší území. Jestli bude pár reprodukčně úspěšný i v novém prostředí, ovlivňuje hlavně jeho konkurenceschopnost a schopnost přizpůsobit se změnám.

Úkolem tohoto pokusu je zjistit, co se stane, pokud se taková změna odehraje během několika hodin a pár se tak ocitne nejen v jiném prostředí, ale i v jiné hnízdní skupině s cizími druhy.

Voliéra A

V tomto případě jsem z voliéry B přesunul pár andulek vlnkovaných (*Melopsittacus undulatus*) do voliéry A.

HYPOTÉZA:

Pár andulek zahnízdí téměř okamžitě a bez větších problémů. Začne se chovat agresivně a utlačovat ostatní členy voliéry z důvodu fyzické převahy.

POSTUP:

- 1) Pár andulek vlnkovaných (samec: modrý perlový polovystavního typu + samice: světle modrá skořicová) i s budkou přesunut do voliéry A
- 2) Zde zajištěny ideální podmínky pro zahnízdění

POZOROVÁNÍ:

12. 5. – 2. 11. 2023

Hnízdění andulek začíná téměř ihned po zaregistrování budky. Během obsazování budky je zebříčkám pestrým zničeno hnízdo vzdálené asi 1,5 m od andulčí budky, výsledkem je vyházené stelivo, vejce i jedno mládě. Pár andulek se páří častěji než ve voliéře V-B, celkem vyvede 5 mlád'at.

ZÁVĚR:

Hypotéza byla splněna. Pár andulek se stal ihned dominantním párem ve voliére astrildů. V rámci konkurence zlikvidovala samice andulky hnízdo zebříčkám pestrým. Zajímavé je také četné páření, pár se pářil denně i třikrát. Výsledkem byla početná a plně oplozená snůška. Pár měl rovněž více mláďat než zbylé dva páry andulek ve voliére V-B.

Voliéra B

V tomto případě jsem z voliéry A přesunul pár zebříček pestrých (*Taeniopygia castanotis*) do voliéry B.

HYPOTÉZA: Pár zebříček nebude mít v novém prostředí problém hnízdit. Snůška i počet mláďat by měl být větší než ve voliére A, protože zde nebude mít konkurenci svého druhu.

POSTUP:

- 1) Pár zebříček pestrých (samec: bílý sedlatý polovýstavního typu + samice: šedá černolící) i s budkou přesunut do voliéry B
- 2) Zde možnost zahníždění

POZOROVÁNÍ:

15. 7. – 2. 11. 2023

Pár zebříček si dlouho zvyká na nové prostředí, hnízdí až po měsíci stráveném ve novém prostředí. Ostatní členové voliéry je tolerují. Samec staví dvě hnízda najednou – jedno v budce, druhé na vyvýšeném podstavci. Mláďata andulek a korel jim hnízdění ruší, ze zvědavosti vytahují stelivo a rozbíjí vejce. Hnízdění končí neúspěšně.

ZÁVĚR:

Hypotéza nebyla potvrzena. Pár se v novém prostředí nedokázal rozmnožit. Problémem nebyly dospělé páry andulek a korel, ale jejich mláďata, která jakékoliv snahy páru o hnízdění kazila, a tím byl pár v neustálem stresu. Všechna vejce tohoto páru byla oplozená. Z toho vyplývá, že pokud by měl pár na hnízdění klid, zahnízdil by i v novém prostředí.

ZÁVĚR

Mým cílem bylo vytvořit takovou práci, která by mohla pomoci začínajícím chovatelům, jak v teoretické, tak v praktické rovině. Hlavní částí této práce je právě praktická část, která by měla ověřovat všeobecně daná pravidla a poznatky, jimiž se řídí každý chovatel. Toho jsem se snažil dosáhnout na celkem čtyřech pokusech, ve kterých byly druhy popsány v druhé kapitole vystavovány uměle vytvořeným situacím, které mohou v chovu nastat.

Až na pokus C: Život ve smíšené voliére, který byl zaměřen pouze na pozorování vztahů mezi jednotlivými druhy, byly všechny ostatní pokusy založeny vždy na předem dané hypotéze. Průběh pozorování postupně odhalil, že se na již zmíněná pravidla a poznatky nedá spoléhat ve všech případech.

Pokus A: Budky a hnízdění potvrdil pravidlo o obsazování výše postavených budek v případě andulek vlnkovaných a zebříček pestrých, avšak vyvrátil mou domněnku o samostatném hnízdění korel chocholatých.

Pokus B: Klec nebo voliéra nabízí určité srovnání, konkrétně pro chov astrildů, holoubků a drobných exotů. Z výsledků lze usoudit, že i druh vhodný do klecového chovu zvolí raději možnost zahnízdit a žít ve větším prostoru.

Pokus C: Život ve smíšené voliére odhaluje překvapivé výsledky a ještě více potvrzuje, že chování ptactva a jejich vzájemná tolerance je do jisté míry ovlivněna dobou páření. Zebříčka pestrá je považována za druh vhodný do smíšených voliér pro svou nenáročnost a přizpůsobivost. Dle zjištěných výsledků ji lze označit za druh, který je schopný využívat jiné druhy, ničit jejich hnízda i likvidovat snůšku, a proto není vhodná do smíšeného chovu s jinými druhy. Velice podobným způsobem se mění i chování korel chocholatých.

Pokus D: Změna ubikace je dle mého názoru nejzajímavějším. Podstata pokusu spočívá ve změně prostředí, která může následně ovlivnit hnízdění a chování druhu. V obou případech šlo předpokládat, že hnízdění dopadne úspěšně i v novém prostředí. Výsledkem je zjištění, že andulka je druhem vysoce přizpůsobivým a konkurenceschopným. Dle mého pozorování, lze stejným způsobem označit i zebříčku. Té však chybí dostatečná tělesná stavba na to, aby dokázala své hnízdo ubránit.

Výsledky mé práce jsou ovlivněné velkým množstvím vedlejších faktorů, jako je například množství zkoumaných párů či velikost ubikace, a proto nabízí prostor k diskusi. Každý z těchto pokusů lze zkoumat do větší hloubky, použít jinou skladbu druhů nebo nasimulovat různé typy prostředí. Pevně věřím, že předkládaná práce splňuje svůj účel a nabízí nové poznatky, které mohou překvapit jak začínajícího, tak zkušeného chovatele.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] <https://cs.wikipedia.org/wiki/Austr%C3%A1lie>
- [2] VAŠÍČEK, Milan. *Australští papoušci*. Praha: Svěpomoc, 1978
- [3] VÍT, Rudolf. *Cizokrajní ptáci v klecích II: papoušci*. Praha: SZN, 1970. Živočišná výroba (Státní zemědělské nakladatelství).
- [4] <https://www.worldbirdnames.org/bow/parrots/>
- [5] ALDERTON, David. *Encyklopedie ptáků chovaných v klecích a voliérách: kompletní obrazový průvodce*. Praha: Svojtka & Co., 2003. Praktická příručka (Svojtka & Co.). ISBN 80-7237-795-7.
- [6] SILVA, Tony. *Průvodce chovem papoušků*. Brno – Nová EXOTA, 2015
- [7] VEGER, Zdeněk. *Chováme andulky*. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1979. Živočišná výroba (Státní zemědělské nakladatelství).
- [8] ASMUS, Jörg a Werner LANTERMANN. *Malí a střední australští papoušci: chov a odchov, výživa, chovatelská zařízení, zkušenosti*. České Budějovice: Dona, 2013. ISBN 978-80-7322-169-0.
- [9] VERHOEF-VERHALLEN, Esther. *Encyklopedie ptáků v klecích a voliérách*. 2. vyd. Čestlice: Rebo Productions, 2001, c1999. ISBN 80-7234-170-7.
- [10] VEGER, Zdeněk. *Andulky*. 2., upravené a dopln. vyd. Ilustroval Jana ROŽÁNKOVÁ, ilustroval Teo VINS. Chov. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1988.
- [11] <https://www.denik.cz/zvireci-denik/cesko-patri-k-nejvetsim-vyvozcum-papousku-na-svete.html>
- [12] <https://en.wikipedia.org/wiki/Bird>
- [13] Gill, Frank; Donsker, David; Rasmussen, Pamela, eds. (July 2023). "Parrots, cockatoos" *IOC World Bird List Version 13.2*. International Ornithologists' Union. Retrieved 22 September 2023.
- [14] Joseph, L.; Toon, A.; Schirtzinger, E.E.; Wright, T.F.; Schodde, R. (2012). "A revised nomenclature and classification for family-group taxa of parrots (Psittaciformes)". *Zootaxa*. **3205** (1): 26–40. doi:10.11646/zootaxa.3205.1.2
- ¹ <https://www.ifauna.cz/clanky/1190-francouzské-pelichani.html>

